

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Αγαπτοί φίλοι,

Στους δύσκολους αυτούς καιρούς, στους οποίους συχνά απουσιάζει η έμπνευση και οι άνθρωποι αγωνίζονται να τα βγάλουν πέρα με κάθε τρόπο, το σχολείο δεν μοιάζει παρά με ένα μουσείο με λιγοστούς επισκέπτες, το οποίο δεν έχει καμιά σχέση με την πραγματική ζωή. Όσο για τις ατομικές ταυτότητες ειδικά των νέων ανθρώπων, αυτές απειλούνται με αφανισμό. Ο αριθμός των αυτοκτονιών και των αποπειρών αυτοκτονίας αυξάνεται, το ίδιο και οι διαταραχές κάθε είδους (ανορεξία, βουλιμία, κρίσεις πανικού, εξάρτηση από ουσίες, σχολικός εκφοβισμός, αποχή από το σχολείο και πάει λέγοντας). Όλα αυτά είναι σημάδια ότι στην καθημερινότητά μας υπάρχει ένα βαθύ υπαρξιακό άγχος, το οποίο μας κυριεύει στις πιο ευαίσθητες στιγμές μας.

Πρόσφατα πήρα ένα γράμμα από μια κοπέλα μόλις δεκαοχτώ χρονών, στο οποίο έγραφε: «Όταν ήμουν δεκαέξι αποφάσισα να αυτοκτονήσω. Ο Λεοπάρντι είναι ένας από τους λόγους που δεν τελικά δεν το έκανα». Μπορείτε να φανταστείτε πόσο πολύ με συγκίνησαν τα λόγια αυτά, τη στιγμή ακριβώς που είχα ολοκληρώσει τούτο το βιβλίο, στο οποίο έδωσα τον τίτλο «Η τέχνη της ευθραυστότητας: Πώς ο Λεοπάρντι μπορεί να σου σώσει τη ζωή».

Η ανθρώπινη ύπαρξη είναι εξ ορισμού εύθραυστη, αλλά επιμένουμε να πιστεύουμε το αντίθετο, καθώς οχυρωνόμαστε πίσω από τα τείχη της τεχνολογίας και ενός όχι και τόσο αυθεντικού success story, που απαιτεί τα πάντα και αμέσως, ωθώντας μας να κυνηγούμε την τελειότητα, σκοτώνοντας έτσι το σώμα μας και την ψυχή μας. Η συνειδητοποίηση ότι είμα-

στε ευάλωτοι, εύθραυστοι, ευαίσθητοι δεν συνεπάγεται την απόουσή μας από τον στίβο της ζωής· αντίθετα, απαιτεί έναν συνεχή αγώνα για τη βελτίωσή της, με αφετηρία αυτά που μας κάνουν ξεχωριστούς: την ευθραυστότητά μας πολύ περισσότερο κι από τη δύναμή μας. Όπως το λουλούδι της ερήμου του Λεοπάρντι, έτσι κι εμείς καλούμαστε να ανθίσουμε, όποιο κι αν είναι το τίμημα· να αλλάξουμε τη μοίρα μας, να τιμήσουμε το δώρο που μας έδωσε η ζωή, και να κάνουμε το πεπρωμένο μας προορισμό. Γιατί μέσα σε κάθε σπόρο υπάρχει η δύναμη ενός ολάκερου δέντρου.

Ο οδηγός και δάσκαλος που μας μαθαίνει να ζούμε μια γεμάτη ζωή, ακόμα κι όταν νιώθουμε εύθραυστοι, δεν είναι άλλος από τον Τζάκομο Λεοπάρντι. Ένας άνθρωπος που αναγκάστηκε να περάσει υπερβολικά γρήγορα από όλα τα στάδια της ζωής του έως τα 39 του χρόνια, αφού η μοίρα δεν υπήρξε καλή μαζί του. Ο Λεοπάρντι ήξερε πώς να μετατρέψει την ιδέα του πεπρωμένου σε προορισμό ζωής, γνώριζε την έννοια των ορίων στο άπειρο, όπως και την έννοια της ευθραυστότητας στην πιο όμορφη ποίηση – και έδωσε νέα πνοή στην ιταλική ποίηση ως ο πρώτος και μεγαλύτερος σύγχρονος εθνικός ποιητής.

Στα χρόνια που εργάστηκα ως δάσκαλος, έχω δει μαθητές να ανταποκρίνονται στην ποίηση και στη ζωή του Λεοπάρντι με τα μάτια γεμάτα θαυμασμό κι ελπίδα, κάτι που είναι παράδοξο για έναν συγγραφέα τον οποίο θεωρούν πεσιμιστή. Πρόσφατα ένας παλιός μου μαθητής μου είπε: «Δεν θα ξεχάσω ποτέ ότι ήταν μελαγχολικός και ταυτόχρονα μαχητικός». Τα λόγια των μαθητών μου με έκαναν να καταλάβω αυτό που δεν μπορεί να μεταδώσει η κοινότοπη ιστορία που διδάσκεται στα ιταλικά σχολεία και όχι μόνο: ότι ο Λεοπάρντι υπήρξε ένας ακατάβλητος αγωνιστής.

Η ποίησή του μοιάζει με μήνυμα κλεισμένο σε μπουκάλι και ριγμένο στον ωκεανό, το οποίο απευθύνεται στους νέους

του εικοστού αιώνα. Πράγματι, ένα από τα ημιτελή έργα του Λεοπάρντι έχει τίτλο «Γράμμα σε έναν νέο του εικοστού αιώνα». Αυτός ο νέος είμαι εγώ, μια και γεννήθηκα το 1977. Γι' αυτό στο βιβλίο μου παριστάνω ότι αλληλογραφώ με τον Λεοπάρντι, και μάλιστα στον μόνο χωροχρόνο που θα μπορούσα να το κάνω: στη λογοτεχνία. Το βιβλίο μιλά για τα διαφορετικά στάδια της ζωής, το καθένα από τα οποία είναι ξεχωριστό με τον δικό του τρόπο: παιδική ηλικία, εφηβεία, επαγγελματική ηλικία, ωριμότητα, ίαση, θάνατος και αναγέννηση. Η εμβριθεία με την οποία γράφει ο Λεοπάρντι για κάθε στάδιο τον καθιστά άνθρωπο του δικού μας καιρού. Εγώ δεν είμαι παρά ο ταχυδρόμος που μεταφέρει το μήνυμά του στους νέους αλλά και σε όλους τους ανθρώπους που ζουν στον εικοστό πρώτο αιώνα, ανεξαρτήτως ηλικίας.

Μέσα στη ζωή και στο έργο του Λεοπάρντι βρίσκουμε αυτά που μας βοηθούν να ανακαλύψουμε και πάλι τη χαρά της ζωής και να τη ζήσουμε στην ολότητά της, δίνοντας στον εαυτό μας το ελεύθερο να το κάνουμε, αντί να επιτρέπουμε στην απαισιοδοξία να μας συνθλίβει, ακόμα κι όταν η τύχη δεν μας έχει ευνοήσει. Αντί να φοβόμαστε την ευθραυστότητα που μας ωθεί στο περιθώριο, πρέπει να τη χρησιμοποιούμε ως εφαλτήριο για να φτάσουμε στον έναστρο ουρανό, εκεί όπου κατοικούν οι επιθυμίες μας και λάμπουν άσβεστα τα πάθη μας.

Ο Λεοπάρντι μού δίδαξε μια τέχνη για κάθε στάδιο της ζωής (για παράδειγμα, η εφηβεία είναι η τέχνη της ελπίδας, η ωριμότητα είναι η τέχνη του θανάτου): πρόκειται για τέχνη, κι όχι για επιστήμη, επειδή η ζωή είναι μια τέχνη που πρέπει να μαθαίνεται μέρα τη μέρα. Δεν υπάρχουν εύκολες ή απόλυτες λύσεις. Διάλεξα να συνοψίσω αυτές τις τέχνες, που θεωρώ ότι αποτελούν το μεγαλύτερο κληροδότημα του ποιητή. Η «τέχνη της ευθραυστότητας» είναι η τέχνη τού να σώζουμε τον εαυτό μας και τους άλλους, καθώς και ό,τι πιο πολύτιμο

(αφού τα εύθραυστα αντικείμενα είναι πάντα πολύτιμα) υπάρχει μέσα στον καθένα μας.

Αυτό το βιβλίο είναι ένα σχολείο όπως θα ήθελα να είναι μετά από δεκαπέντε χρόνια διδασκαλίας, χιλιάδες επιστολές νέων ανθρώπων, πάμπολλες συζητήσεις μαζί τους και εκατοντάδες συναντήσεις σε σχολεία και θέατρα.

Αν δίναμε σε κάθε στάδιο της ζωής το εύρος που του αρμόζει, θα κάναμε κάτι καλό γι' αυτόν τον κουρασμένο και κατεστραμμένο κόσμο. Θα τον κάναμε καλύτερο, χωρίς να σπαταλήσουμε τίποτα. Αυτή είναι η ευθύνη που νιώθω ως συγγραφέας και δάσκαλος, και τη βρήκα σε μία από τις μεγαλύτερες πηγές έμπνευσής μου, τον Τζάκομο Λεοπάρντι. Η φωτιά που κρύβουν τα λόγια του θέλω να εξαπλωθεί. Γι' αυτό και σας εμπιστεύομαι τα κείμενα που μας άφησε ο Λεοπάρντι μέσα από τη ζωή και την ποίησή του, τα οποία μπορούν να σώσουν μια εύθραυστη ζωή από την αυτοκαταστροφή. Και ίσως να κάνουν αυτή τη ζωή, όπως και πολλές άλλες, να ευδοκιμήσει ξανά.

Αλεσάντρο Ντ' Αβένια